НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ» імені Т.Г.ШЕВЧЕНКА
НН ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ ТА СОЦІОГУМАНІТАРНИХ
ДИСЦИПЛІН імені О.М.Лазаревського
КАФЕДРА ПРАВА, ФІЛОСОФІЇ ТА ПОЛІТОЛОГІЇ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри

О.О.Чорний

ФІЛОСОФІЯ ПАТРІОТИЗМУ

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

підготовки _____магістр_____
(назва освітнього ступеня)
галузі знань _____03 «Гуманітарні науки»_____
(шифр і назва галузі)
спеціальності_____033 «Філософія»_____
(шифр і назва спеціальності)

2020 рік

Робочу програму розглянуто та схвалено на засіданні кафедри:
Права, філософії та політології

Протокол № 1 від 28 серпня 2020 року

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: канд. пол. наук, доцент Костирєв А.Г.

Мова навчання українська.

ВСТУП

Робоча програма вивчення навчальної дисципліни “ Філософія патріотизму ” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістрів

Спеціальності «33 філософія»

Предметом вивчення навчальної дисципліни є феномен патріотизму як вагомої складової суспільного світогляду; філософське обґрунтування патріотизму як предмету філософського пізнання.

Міждисциплінарні зв’язки: Філософія, соціальна філософія, філософська антропологія, етика, філософія економіки, історія філософії..

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Історико-теоретичний.
2. Етико-філософський.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Головна мета курсу: сформувати у студентів магістратури систему знань про сутність феномену патріотизму, як особливого поняття любові до Батьківщини; визначити основні історичні етапи дослідження проблеми патріотизу; визначення понятійного апарату, окреслити особливості прояву феномену патріотизму в сучасних умовах.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Філософії патріотизму» є :

теоретико-методологічний аналіз феномену патріотизму, формування у студентів світоглядно-філософських основ розуміння змісту та суті філософії патріотизму, розгляд історико-філософського аспекту національно-патріотичного виховання як суспільно-історичного явища, обумовленого суспільно-політичними, економічними, етнокультурними характеристиками в різні конкретно-історичні періоди; визначення особливостей прояву патріотизму в суспільній свідомості.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати: понятійно-категоріальний апарат курсу «Філософія патріотизму», визначати, предмет навчального курсу, методи та методологічні принципи дослідження феномену патріотизму, основні історичні концепти філософії патріотизму, еволюцію та трансформацію предмета курсу в контексті історичного буття, відмінності підходів до формулювання сутності патріотизму.

вміти: оперувати основними поняттями та категоріями філософії патріотизму, аналізувати особливості підходів до визначення феномену патріотизму на різних історичних етапах становлення та розвитку суспільства, застосовувати здобуті знання з курсу «Філософія патріотизму» в процесі дослідження суспільно-політичних явищ та давати критичну оцінку досліджуваним феноменам.

2. СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ФІЛОСОФІЯ ПАТРІОТИЗМУ».

Курс: **підготовка** **магістрів,**	**Напрям, спеціальність, освітньо-кваліфікацій-ний рівень**	**Характеристика навчальної дисципліни**
Кількість кредитів ECTS: **3** Змістових модулів**: 2** Загальна кількість годин: **90** Тижневих годин: **2**	Шифр та назва напряму *(наприклад: 033 Філософія)* Шифр та назва спеціальності (наприклад: 03*3 філософія)* Освітньо-кваліфікаційний рівень: *магістр*	*На вибір* Рік підготовки: 6 Семестр:11 Лекції*: 14 год* Практичні: *10 годин* Самостійна робота: 66 *годин* Вид контролю: *залік*

На вивчення навчальної дисципліни відводиться ___90__ години___3___ кредити ЄКТС.

3. **Інформаційний обсяг навчальної дисципліни**

Тема 1. Філософія патріотизму як предмет філософського дослідження

Патріотизм як соціокультурний феномен. Предмет та об'єкт філософії патріотизму. Місце та роль філософії патріотизму в системі гуманітарних знань. Основні категорії та поняття філософії патріотизму. Суть феномена патріотизму в мікро- та макровимірах. Патріотизм як інтегруюча основа відродження духовних цінностей суспільства

Тема 2. Феномен «патріотизму» в історії західної філософії

Філософи античності про людське життя не тільки для себе, але і для суспільства та полісу. Утопічна теорія Платона про подолання егоїстичної природи людини та умови формування особи відданої державі. Аристотель про домінування суспільного над особистим. Проблеми патріотизму в римській філософії. Вотчинний (феодальний) характер патріотизму як характерна риса Середньовіччя. Повернення дохристиянського змісту поняття «патріотизм» в епоху Відродження та Просвітництва, формування націй та національної свідомості. Проблема національного патріотизму в німецькій класичній філософії (Фіхте, Гегель). Проблема патріотизму в сучасній європейській філософії.

Тема 3. Українська філософська думка про феномен патріотизму.

Проблема відданості державі та суспільству у філософії києво-руських мислителів. Проблема формування патріотичної свідомості у «Повчанні дітям» Володимира Мономаха. Відродження проблеми патріотизму в українській філософії епохи Відродження на тлі боротьби за релігійну незалежність в контексті національно-визвольних рухів в Україні XVI- XVII ст. Києво-Могилянська академія як осередок формування національно-патріотичних ідей в Україні. Внесок Г.С. Сковороди в розвиток патріотичної свідомості українського суспільства. Кирило-Мифодіївське товариство та його визначальна роль у відродженні національної ідеї та патріотизму. Патріотизм у творчому доробку мислителів України XIX – поч. XX ст. Патріотизм та націоналізм як основа націоналістичних концепцій представників української діаспори.

Тема 4. Морально-етичні засади патріотизму

Протиставлення понять «націоналізм» та «патріотизм». Морально-етичні суперечності в філософському осмисленні феномену патріотизму. Роль етичних категорій свобода, відповідальність, любов, вчинок та ін. у визначенні природи патріотизму. Патріотизм як любов до Батьківщини, а не до групи людей. Патріотизм та моральний консерватизм.

Тема 5. Патріотизм та національна свідомість.

Національна свідомість як засіб консолідації та інтеграції зусиль нації. Сутнісні характеристики національної свідомості. Патріотизм як феномен національної свідомості. Національна свідомість та її роль у процесах державотворення. Національна свідомість як єдність усвідомлення національної спільності, прихильність до національних цінностей, мови, території, демократичної культури та патріотизму.

Тема 6. Роль символізму в патріотичній свідомості

Давні архетипи і символи в національній культурі народів. Філософсько-патріотичний зміст міфів і легенд. Національно-народні сигнатури та їх відображення в геральдиці (прапор, герб). Філософська аргументація впливу географічного середовища на архетоніку і суспільні архетипи. Мовно-культурна самоідентифікація народу та її філософське трактування. Філософський дискурс стосовно зашифрованих смислів нації в писмі (букви, ієрогліфи, цифри). Філософський аналіз впливу символізму на патріотичну свідомість націй і народностей XXI ст..

Тема 7. Взаємозв’язок патріотизму і національної ідентичності

Визначення поняття «національна ідентичність». Проблеми національної ідентичності в європейській філософській думці. Поняття «національна ідентичність» в теоріях теоріях Дж. Міда, Л.Краппмана, Ю.Хабермаса. Поняття кризи ідентичності у сучасних перехідних суспільствах. Види ідентичності. Індивідуальна та колективна ідентичність. Національна ідентичність на націоналізм. Форми національної ідентичності.

4.ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Теми	лекції	Практичні, семінарські	Самостійна робота	Всього годин	Форма контролю
Модуль 1.					
Тема 1. Філософія патріотизму як предмет філософського дослідження	2	2	10		Відповідь, Перевірка консп.
Тема 2. Феномен «патріотизму» в історії західної філософії	2	2	9		Перевірка консп.
Тема 3. Українська філософська думка про феномен патріотизму.	2	2	9		Перевірка консп.
		Модуль 2.			
Тема 4. Морально-етичні засади патріотизму	2		10		Перевірка консп.
Тема 5. Патріотизм та національна свідомість.	2	2	9		Перевірка консп.
Тема 6. Роль символізму в патріотичній свідомості	2	2	9		Перевірка консп.
Тема 7. Взаємозв'язок патріотизму і національної ідентичності	2		10		Перевірка консп.
Всього:	14	10	66	90	

5. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема №1. Філософія патріотизму як предмет філософського дослідження

1. Ключові складові елементи філософії патріотизму
2. Місце та роль філософії патріотизму в системі гуманітарних знань.
3. Філософська суть феномена патріотизму в
4. Патріотизм як інтегруюча основа нації.

Тема № 2. Західноєвропейські мислителі та філософська ідея патріотизму

1. Патріотизм у античній міфології.
2. Філософські ідеї Платона про державний патріотизм.
3. Аристотель про етичне наповнення ідеї патріотизму.
4. Проблема національного патріотизму в німецькій класичній філософії (Фіхте, Гегель).

Тема №3 Ідеї патріотизму в українській філософській думці

1. Київські книжники та їх «філософія державного патріотизму»
2. Володимир Мономах про виховання людини-патріота
3. Патріотичне виховання в українських Братських школах XVI-XVII ст.
4. «Завуальоване» тлумачення патріотизму в працях Г.Сковороди.

Тема №4 Патріотизм та національна свідомість.

1. Філософське тлумачення національної свідомості як ключового засобу патріотичної консолідації суспільства.
2. Патріотизм як феномен національної свідомості.
3. Мова як основа національного буття народу.
4. Філософія національних цінностей та її вплив на патріотичну свідомість.

Тема №5 Роль символізму в патріотичній свідомості

1. Філософсько-патріотичний зміст міфів і легенд.
2. Національно-народні сигнатури та їх відображення в геральдиці (прапор, герб).
3. Філософська аргументація впливу географічного середовища на архетоніку і суспільні архетипи.
4. Філософський аналіз впливу символізму на патріотичну свідомість націй і народностей XXI ст..

6.Питання до заліку з курсу „Філософія патріотизму ”.

1. Патріотизм як соціокультурний феномен.
2. Предмет та об’єкт філософії патріотизму.
3. Місце та роль філософії патріотизму в системі гуманітарних знань.
4. Основні категорії та поняття філософії патріотизму.
5. Суть феномена патріотизму в мікро- та макровимірах.
6. Патріотизм як інтегруюча основа відродження духовних цінностей суспільства
7. Античні міфи і патріотизм.
5. Філософські ідеї Платона про державний патріотизм.
6. Аристотель про етичне наповнення ідеї патріотизму.
7. Проблема національного патріотизму в німецькій класичній філософії (Фіхте, Гегель).
8. Вотчинний (феодальний) характер патріотизму як характерна риса Середньовіччя.
9. Повернення дохристиянського змісту поняття «патріотизм» в епоху Відродження та Просвітництва.
10. Проблема національного патріотизму в німецькій класичній філософії (Фіхте, Гегель).
11. Проблема патріотизму в сучасній європейській філософії.
12. Проблема відданості державі та суспільству у філософії києво-руських мислителів.
13. Проблема формування патріотичної свідомості у «Повчанні дітям» Володимира Мономаха.
14. Український патріотизм і національно-визвольна боротьба в Україні XVI- XVII ст.
15. Києво-Могилянська академія як осередок формування національно-патріотичних ідей в Україні.
16. Внесок Г.С. Сковороди в розвиток патріотичної свідомості українського суспільства.

17. Кирило-Мифодіївське товариство та його визначальна роль у відродженні національної ідеї та патріотизму.
18. Патріотизм у творчому доробку мислителів України XIX – поч. XX ст.
19. Патріотизм та націоналізм як основа націоналістичних концепцій представників української діаспори.
20. Протиставлення понять «націоналізм» та «патріотизм».
21. Роль етичних категорій свобода, відповідальність, любов, вчинок та ін. у визначенні природи патріотизму.
22. Патріотизм як любов до Батьківщини.
23. Патріотизм та моральний консерватизм.
24. Національна свідомість як засіб консолідації та інтеграції зусиль нації.
25. Сутнісні характеристики національної свідомості.
26. Патріотизм як феномен національної свідомості.
27. Філософсько-патріотичний зміст міфів і легенд.
28. Національно-народні сигнатури та їх відображення в геральдиці (прапор, герб).
29. Мовно-культурна самоідентифікація народу та її філософське трактування.
30. Визначення поняття «національна ідентичність

7.САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Самостійна робота студента є важливою формою роботи студента в системі сучасної вищої освіти серед усіх видів навчальної діяльності. Самостійна робота здійснюється з метою поглибленого засвоєння навчального матеріалу, визначеного для самостійних занять: підготовка до наступних занять та контрольних заходів; формування у студентів навичок та вмінь самостійної пізнавальної діяльності та здатностей до критичного мислення. Даний вид роботи студента забезпечує формування самостійності як важливої риси особистості студента. Зміст самостійної роботи студента визначається робочою програмою навчальної дисципліни, відповідними методичними матеріалами, завданнями, рекомендаціями викладача. Самостійна робота студента є одним із завершальних видів навчальної діяльності студента та має дві цілі: формування самостійності студента і розвиток здібностей, знань, вмінь здобувача освітніх послуг.

Мета цих методичних матеріалів і полягає в тому, аби спрямувати працю студентів, пробудити у них бажання самостійного осмислення найважливіших теоретико-методологічних питань. Самостійна робота студента забезпечується відповідними інформаційно-методичними засобами: підручниками, навчально-методичними посібниками, хрестоматіями, методичними вказівками з організації самостійної роботи. СРС складається з питань, проблемно-пошукових ситуацій, які й покликані активізувати розумову діяльність. Відповідь на кожні вправу, тест чи запитання формується на основі вивчення відповідних розділів підручника чи посібника, першоджерел.

Формою контролю за якістю самостійного накопичення знань з курсу «Філософія патріотизму» можуть бути реферативні праці, контрольні роботи, участь студентів у роботі на семінарських заняттях, наукових конференціях. Перелічені форми вияву ефективності самостійної роботи студентів не лише поглиблюють знання з філософсько-патріотичної тематики та стимулюють їх інтерес до подібних знань, виробляючи навички наукового пошуку, а й в цілому сприяють підвищенню загального рівня інтелектуальної, а отже й професійної підготовки студентів.

Теми самостійної роботи

1. Давні архетипи і символи в національній культурі народів.
2. Філософсько-патріотичний зміст міфів і легенд.
3. Національно-народні сигнатури та їх відображення в геральдиці (прапор, герб).
4. Філософська аргументація впливу географічного середовища на архетоніку і суспільні архетипи.
5. Мовно-культурна самоідентифікація народу та її філософське трактування.
6. Філософський дискурс стосовно зашифрованих смислів нації в писмі (букви, ієрогліфи, цифри).
7. Філософський аналіз впливу символізму на патріотичну свідомість націй і народностей XXI ст..
8. Проблеми національної ідентичності в європейській філософській думці.
9. Поняття «національна ідентичність» в теоріях теоріях Дж. Міда, Л.Краппмана, Ю.Хабермаса.
10. Поняття кризи ідентичності у сучасних перехідних суспільствах.
11. Національна ідентичність на націоналізм.

8. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЩО ПРИСВОЮЮТЬСЯ СТУДЕНТАМ

Модулі / *Види роботи*	*Модуль1 (балів)*	*Модуль2 (балів)*	*Разом (балів)*
Лекції	*4*	*4*	*8*
Практичні	*28*	*14*	*42*
Самостійна робота	*8*	*4*	*12*
Підсумковий контроль			*10*
Всього			*72*
Семестровий контроль	*Залік*		*До 28 балів*

9. Шкала оцінювання:

90–100 балів – ***відмінно*** (A);
83–89 балів – ***дуже добре*** (B);
75–82 балів – ***добре*** (C);
68–74 балів – ***задовільно*** (D);
60–67 балів – ***достатньо*** (E);
35–59 балів – ***незадовільно*** з можливістю повторного складання (FX);
1–34 балів – ***незадовільно*** з обов'язковим повторним курсом (F).

10.Рекомендована література

1. Антонець М.Я. Проблеми формування національної свідомості //Рідна школа. – 1991. – № 2. – С. 5-9.
2. Бех І.Д. Виховання особистості: Сходження до духовності: Наук. видання. – К.: Либідь, 2006. – 272 с.
3. Бех І.Д. Концепція виховання особистості //Рідна школа.–1991.–№ 5.– С. 40 – 47.
4. Бордовская Н.В. Системная методология современных педагогических исследований // Педагогика. – № 5. – 2005. – С. 26.
5. Быков А.К. Проблемы патриотического воспитания // Педагогика. – № 2. – 2006. – С. 38.
6. Ващенко Г. Виховний ідеал / Г. Ващенко. – Полтава : Полтавський вісник, 1994. – 191 с.
7. Ващенко Г. Виховний ідеал. Підручник для педагогів, виховників, молоді і батьків.– Полтава: Полтавський вісник, 1994.–192 с.
8. Винниченко В. Відродження нації. Ч.І. Київ-Відень Репринтне видання 1920 року.– С.313
9. Вишневський О. Сучасне українське виховання: Педагогічні нариси. – Львів: Львів. наук.- метод. ін-т освіти, Львів. обл. пед. т-во ім. Г. Ващенка, 1996. – 238 с.
10. Гевко О. Формування національно-патрітичних рис у студентів / О. Гевко // Рідна школа.-2001. - №11.- с.47-48.
11. Гнатенко С.А. Виховання громадянськості у студентів в системі вищої освіти / С.А. Гнатенко // Вісн. Філософія. Психологія. Педагогіка ; Нац. техн. ун-т України «КПІ». – К., 2003. - №1. – с. 177-182.
12. Давня українська література /За ред. М.С. Грицая. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Вища школа. Головне вид-во, 1989. – 414 с.
13. Державна цільова програма з національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016-2020р.р. Офіційне Інтернетпредставництво Президента України 13.10.2015р.
14. Ігнатенко П.Р., Поплужний В.Л., Косарєва Н.І., Крицька Л.В. Виховання громадянина: Психолого-педагогічний і народознавчий аспекти: Навчально-методичний посібник. – К.: Інститут змісту і методів навчання, 1997. – 252 с.
15. *Клейниг Дж., Келлера С., и Приморец И. Этика патриотизма: дискуссия – М. - 2015., 189 с.*

16. Концепція виховання дітей та молоді у національній системі освіти //Інформаційний збірник МО України, 1996.–№ 13.

17. Концепція громадянського виховання особистості в умовах розвитку української держави //Педагогічна газета.–2000.–№ 6 (72), червень. – 6 с.

18. Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2015-2019 рр., затверджена на колегії МОН України 26 березня 2015 року.

19. Кульчицький В.Й. Філософсько-світогляди передумови розвитку патріотичного виховання в Україні (історичний аспект). В. Й. Кульчицький // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія педагогіка і соціальна робота. – 2013.– № 30.– с. 76-78.

20. Лебедев А.Г. Социальные права и патриотизм // Психолого-педагогические проблемы повышения эффективности патриотического воспитания школьников истуденческой молодежи. – Тверь: ТФ МГЭИ, 2004. – Т.1. – С.22.

21. Липинський В. Націоналізм, патріотизм і шовінізм (Лист В.Липинського до Богдана Шемета) // Хроніка 2000. – 2000. – Вип.39-40. – Ч.ІІ. – С.717-719.

22. Лутовинов В.И. Гражданско-патриотическое воспитание сегодня // Педагогика. – № 5. – 2006. – С. 56.

23. Онтологія, аксіологія, антропологія, гносеологія філософсько-правових вчень: навчальний посібник / За заг. ред. В.В. Кузьменка. – Дніпропетровськ: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2015. – 246 с.

24. Сковрода Г. Сродность к богословию // Повне зібрання творів, у 2-х т. – К: Знання,1973, т. 2. с.246.

25. Сухомлинський В.О. Проблеми виховання всебічно розвиненої особистості. – Вибрані твори: В 5-ти т. – Т. 1. – К.: Рад. шк, 1976. – С. 55-206.

26. Ушинський К.Д. Питання про народні школи // Твори: в 6 т. – Т. І. – К., 1954. – С. 67-93.

27. Філософський енциклопедичний словник / Редкол.: В.Шинкарук та ін.; НАНУ, Інститут філософії ім.Г.С.Сковороди. – К.: «Абрис», 2002. – 742

28. Франко І. Одвертий лист до галицької української молодежі. Зібрання творів: У 50 т.– Київ, Наукова думка, 1986.– т.45. Філософські праці.– с.409.

29. Франко І.Я. Кому за се сором? (Відкритий лист до редакції «Правди») // Зібрання творів: у 50 т. – К : Наукова думка, 1986.– т.45.– с. 235-246.

30. Франко І.Я. Публицистика. Вибрані статті // І.Франко. – К. Наука, 1953.– С.158.

11.Форма підсумкового контролю успішності навчання _залік_